

אם תרצו אין זו אגודה

עם ועידת הסופרים העבריים בחול המועד פסח תשמ"ז מאת חגית טוף

אחד האירועים העגומים, המשמימים, המוזרים והמתמידים ביותר מתרחש בתל-אביב, אחת לשינתיים, בחול המועד פסח. האירוע נערך על-ידי אגודת הסופרים, בין כתליו המוריהסבר של בית-הסופר, אולם כל קשר בינו לבין ציבור הסופרים הפעיל והמוכר לקוראים ולמעטניינים בספרות העברית הוא מקרי בהחלט.

יזק-העורכים: משורר גבריאל טלפיר (גזית) ורעייתו

איך אפשר לכנות ועידה של אגודת סופרים המונה כארבע-מאות חברים, שלהוציא כמה בודדים המצדיקים את תאם — ואת אלה ניתן למנות על אצבעות הידיים והרגליים — היתה מורכבת כרובה מכריע מחברים מכובדים ושבעי גיל ששנים רבות וארוכות לא פירסמו דבר מפרי עטם, או מאחרים ששמותיהם אינם ידועים בשום ציבור?

כיצד ניתן לתאר אירוע בו נוכחים בזמן ריוני המליאה המתקיימים בפני אולם ריק עד נושה כעשרה אחוזים מבין חברי האגודה והם אלה שמחליטים בשביל כולם איזו מהצעות ההחלטה שהוגשו בזמן הוועידה תתקבל על-ידי האגודה? כהצורה של אגודת סופרים בלי א.ב. יהושע, עמוס עוז, יצחק בן-נר, יהושע קצנז, עמוס קינן, אורי ברנשטיין, אהרון אלמוג, דוד גרוסמן, נסים קלדרון, דליה רביקוביץ, יוסף שרון, יהודה עמיחי, נתן זך, יהושע טובול, יוסף מונדי, מאיר ויזלטיר, רות אלמוג, פנחס שדה, אהוד בן-עזר, יורם קניוק (שפמפם במקטרתו במשך שעה קלה כרחבת בית-הקפה ולא הראה את פניו באולם המליאה), יאיר הורוביץ (שהתמחמה אף הוא באותה רחבה במשך שעה קלה אבל כלי לפמפם במקטרת שאין לו), דן בן-אמוץ (שהפגין נוכחות בערב הפתיחה רק כדי להטיח דברים קשים בנכבדים שישבו על הכמה), דן מירון, שלמה שבא ועוד רבים רבים אחרים שממדיו המוגבלים של הדף המודפס אינם מאפשרים למנותם.

מרד הרפוקים

ההתעלמות המוחלטת כמעט של הסופרים נותני-הטון בעולם הספרות מן האירוע הדרושני

ועידת אגודת הסופרים העבריים המתכנסת אחת לשנתיים החלה השנה בסימן זעקות קיפוח ודיבורים על פוטש ונסתיימה בקול ענות חלושה. נבחר ועד חדש. יש מנצחים ומנוצחים אבל המנוצח העיקרי: ציבור הסופרים בישראל. היש לאגודה תקינה? סופרת דף חדש חגית טוף סוקרת בעיני מסתכל מן החוץ. חיים פסח, אחד משני עורכי מאזניים, ביטאון האגודה, חושף את המאבקים הפנימיים.

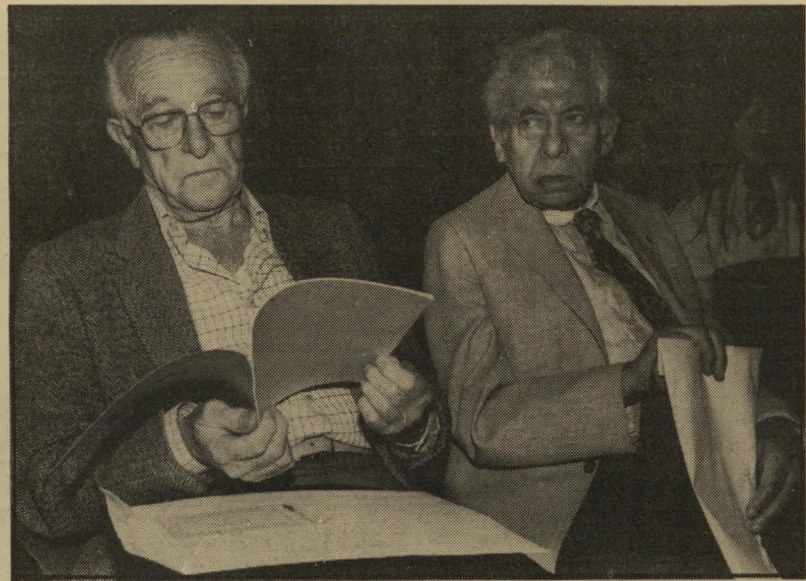
נוספת, מכאיבה יותר, שהושמעה במהלך הנאו מים של ערב הפתיחה. לאחר נאומו של נשיא הכבוד של-האגודה-לכל-ימי-חייו, מר ש. שלום, שמשום מה בחר להפליג בריבורים על מעשיה הנואלים של הכנסיה הנוצרית כלפי זרועו של אברהם ולהפנות את דבריו אל "הכס הקדוש היושב ברומ", ובאמצע דבריהם של ראש הממ של יצחק שמיר, כוכב התיקשורת של הוועידה, שהשכיל לנצל את הבמה לצורך חזרה על עמדותיו הפוליטיות, אשר החינוך והתרבות יצחק בן-נר, קמו בינה אופק, מאשה לוי ויערנה שבתאי, אלמנות הסופרים אוריאל אופק, מנשה לוי ויעקב שבתאי, והביאו לידיעת הקהל שנכח באולם את העול שנגרם להן כתוצאה מהוצאת מישפחות הסופרים שנפטרו מגדר הזכאים לקבל את התמלוגים החדשים (וזאת, לאור העובדה שחוק זכויות היוצרים הבינלאומי מעניק ליוצר שים אפשרות ליהנות מקבלת תמלוגים במשך חמישים ולפעמים אף שבעים שנים מיום פטירת היוצר בן-מישפחתם). בינה אופק מסרה כי אמנם קיבלה את התמלוגים לשנה זו, אבל זאת רק משום שבעלה המנוח עוד הספיק למלא את התפקידים, "אינך יכולה לתאר לעצמך את ההשפלה שהיתה כרוכה בקבלת הכסף", אמרה בטל-פון.

טענתן של אלמנות הסופרים העלתה בעיה נוספת, חשובה לא פחות, והיא הצורך להפריד בין שתי מטרות אותן עשויות הטבות ממין זה להשיג. המטרה האחת היא מתן מענק לשאריהם של סופרים שסיפריהם מוחזקים בסיפריות ומוש

הדוגמה הטובה ביותר לכך. דוגמה נוספת מספק יהודה עמיחי, שהעדרו מפינוס הוועידה הנוכחי בלט עקב נוכחותו כנינוסים הקדומים. עמיחי נפגע מצורת חלוקת התמלוגים שניתנו לחלק מיוצרי מציבור הסופרים תמורת החלפת ספרים בסיפריות הציבוריות. לדבריו, השאלון שאגודת הסופרים שלחה לחבריה, ואשר מילוי ומישלוחו ליחידה לסיפריות ציבוריות במשרד החינוך היו תנאי הכרחי לקבלת התמלוגים, כלל לא הגיע לידיו. את מילוי הטפסים הרשמיים כתנאי הכרחי לקבלת הכסף, וכן את העובדה שעורך הכסף ש"הצטבר כתוצאה ממיעוט פניותיהם של הסופרים חולק בין אלה המעטים שרבו ה"הטבה" הגיע לידיעתם במועד על חשבון כל האחרים שלא קיבלו פרוטה, הוא מכנה בשם "קנוניה על גבול הפשע". ו"סקנדל משפטי שעוד יידון בער"כאות המישפטיות המתאימות על מנת לה"ביא דברים על תיקונם".

נורית ורחי, סופרת ילדים שלכל הדעות זכאית היתה להתכבד בנתח שמן מעוגת התמלוגים. טענת אף היא כי לא קיבלה את הכסף וזאת למרות ששלחה את הטפסים האמורים כדת וכדין.

אל שניים אלה מצטרפים עוד רבים אחרים כמו יהושע קצנז, חיים באר, דן בן-אמוץ, יורם קניוק, יגאל לב ויאיר הורביץ שכל נושא "ה"טופסולוגיה" היה רחוק מליבם ולכן לא קיבלו תמלוגים למרות שמידת הפופולריות של ספריהם היתה עשויה לזכות אותם בסכומים נכבדים. ברור שחלק מן הסופרים הללו שיצאו נפגעים

משוררים אבות ישורון, יעקב אורלנד

אלים לקהל קוראיהן. המטרה השניה היא מתן מענק כספי לסופרים חיים במגמה לשחררם, ולו רק במקצת, מדאגות פרנסה ולעודדם לכתובה יוצרת.

היות חוק זכויות היוצרים המקובל בעולם משרת בעיקר את המטרה הראשונה, מתעורר ספק לגבי מידת הצדק שעשו משרד החינוך ואגודת הסופרים בהקדישם את כספי התמלוגים למטרה השניה בלבד.

בעיה אחרת שהתעוררה היא כמובן הצורך לעגן את תשלום התמלוגים בחוק שיתקבל בכ"נסת וישחרר את ציבור הסופרים מחסדי משרד החינוך ותקציביו המדולדלים.

זעקת האלמנות הביאה בסופו של דבר לקבלת הצעת החלטה הקוראת לבחינה מחדש של הקריטריונים לחלוקת התמלוגים והפניית תשומת הלב לזכויות יורשי הסופרים שנפטרו. אולם גם

מן ההישג שהשיגה האגודה בעצם ההכרה בזכות הסופרים לקבל תמלוגים על החלפת סיפריהם בסיפריות לא יתפקדו בהחרמת הוועידה אלא יתקפו את אגודתם ואת ראשיה בגלל עיוות הדין שנגרם על-ידי החלוקה הבלתי-צודקת שהאגודה עצמה היתה שותפת לה באופן ישיר. יורם קניוק: האגודה לא פעלה בצורה נכונה. היא היתה צריכה לחזור ולהוכיח לאלה מבין הסופרים שלא שלחו את השאלונים, ולייצג וכן לעמוד לצד אלה שלא קיבלו תמלוגים מסיבה ביורוקרטית זו או אחרת."

זעקת האלמנות

אל ציבור הסופרים שהתערמו על הקשר שבין הצורך בפנייה אישית לבין החלוקה עצמה שנתעשתה על-סמך נתונים שבלא-אחזי היו קניי מים בסיפריות הציבוריות נצטרפה זעקה